

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת תרומה

תשפ"ו

(שנה ט', גליון מס' 426)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

השיעור השבועי מתקיים בכל יום שלישי **באמצעות הזום**

לקבלת קישור כניסה:

052-719-1965 / 055-557-0895

זמן תחילת השיעור:

שעון קיץ - 20:30

שעון חורף - 20:00

לקבלת הגיליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה לכתובת: k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גיליון שבועי"

פרשת תרומה התשפ"ו

"לשמר את דרך עץ החיים" (ב')

א. "וידבר יהוה אל משה לאמר. דבר אל בני ישראל, ויקחו לי תרומה, מאת כל איש אשר ידבנו לבו, תקחו את תרומתי. וזאת התרומה אשר תקחו מאתם, זהב וכסף ונחשת. ותכלת וארגמן, ותולעת שני, ושש ועזים. וערת אילים מאדמים, וערת תחשים, ועצי שטים. שמן למאור, בשמים לשמן המשחה, ולקטרת הסמים. אבני שהם, ואבני מלאים, לאפד ולחשן. ועשו לי מקדש, ושכנתי בתוכם. ככל אשר אני מראה אותך, את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו, וכן תעשו", (שמות, כה', א' - ט').

"ועשית כפרת זהב טהור, אמתים וחצי ארקה, ואמה וחצי רחבה. ועשית שנים כרבים זהב, מקשה תעשה אתם, משני קצות הכפרת. ועשה כרוב אחד מקצה מזה, וכרוב אחד מקצה מזה, מן הכפרת תעשו את הכרבים, על שני קצותיו. והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה, סככים בכנפיהם על הכפרת, ופניהם איש אל אחיו, אל הכפרת יהיו פני הכרבים. ונתת את הכפרת על הארן מלמעלה, ואל הארן תתן את העדת - אשר אתן אליך. ונועדתי לך שם, ודברתי אתך מעל הכפרת, מבין שני הכרבים, אשר על ארון העדת, את כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל", (שמות, כה', יז' - כב').

ב. על מאמר הכתוב בפרשתנו ¹, "ידבר אל בני ישראל, ויקחו לי תרומה, מאת כל איש אשר ידבנו לבו, תקחו את תרומתי", כתב "בעל הטורים" זיע"א:

" 'תרומה' - אותיות מ' תורה,

שהתורה שניתנה ל-מ' יום, הוא לאוכלי תרומה ².

כההיא דאמרינן ³, 'לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן, שניה לה לאוכלי תרומה'.

¹ שמות, כה' - ב'.

² מכילתא דרשב"י, (שמות, יג' - יז'. טז' - ד').

וזהו, יִיָּקָחוּ לִי - לשמי ⁴, שכל מי שעוסק בתורה, כאילו לוקח לי,
שאין לו להקדוש ברוך הוא בעולם, אלא ד' אמות של הלכה בלבד ⁵."
וכתב על זה, הגה"ק רבי משה יחיאל הלוי אפשטיין זיע"א מאו"רוב ⁶:
"הנה, הרמז של מ' תורה, הוא בזוהר הקדוש ⁷: 'תרומה' - תורה מ', וכן בתיקוני
הזוהר ⁸.

ושומא עלינו להבין -

ומה בכך שניתנה התורה ל-מ' יום?

ואיזו מעלה וחשיבות יש בדבר?

אומנם, מצינו ⁹: 'הוצרך משה ארבעים יום לתורה שבעל פה ללמדה, בגין דההוא
דרגא ארבעין אקרי,
ולכך, אמר ¹⁰, 'ויהי שם עם ה', ארבעים יום וארבעים לילה', דאתחברו תורה
שבכתב ותורה שבעל פה,

ולכך, הוצרך להזכיר ולפרט ארבעים יום וארבעים לילה'.

נמצא, שהרמז תורה - מ', מורה על חיבור תורה שבכתב עם תורה שבעל פה,
וזוהי הסמיכות לפרשה הקודמת - 'משפטים' ¹¹, המסתיימת, ב-'ויבא משה בתוך
הענן, ויעל אל הקר, ויהי משה בקר ארבעים יום וארבעים לילה',

³ מכילתא דרשב"י, (שמות, יג' - יז'. טז' - ד').

⁴ רש"י, (שמות, כה' - ב').

⁵ ברכות, ח' ע"א.

⁶ בספרו הקדוש "באר משה" על פרשתן (עמודים תשנ"ט-תשס').

⁷ חלק ג', דף קעט' ע"א.

⁸ דף לא' ע"ב.

⁹ "זוהר חדש", פרשתן, מאמר "ארבעים יום וארבעים לילה", דף מב' ע"א.

¹⁰ שמות, לד' - כח'.

¹¹ שמות, כד' - יח'.

שהרי, יום ולילה, רומזים לתורה שבכתב ותורה שבעל פה ¹².

ודע, כי בשעה שנצטוו ישראל על תרומת המשכן, רמז להם הקדוש ברוך הוא -

שאפילו בשעה שלא יהיה משכן ומקדש, יש בכוחו של איש ישראל, לעשות בעצמו משכן ומקדש ב-ד' אמות של הלכה,

שהרי, בית המקדש נבנה על הר המוריה, שאמרו עליו ¹³ - **הר שיצא ממנה הוראה לישראל, ופירש רש"י - שנאמר ¹⁴, 'כי מציון תצא תורה'.**

וכן אמרו במשכן ¹⁵ -

'אתה מוצא, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה עשה המשכן, בא ואמר לבצלאל,

אמר לו ¹⁶, מהו המשכן הזה?

אמר לו ¹⁷, שישקרה הקדוש ברוך הוא שכינתו בתוכו, ומלמד לישראל תורה'.

וכמו שמצינו ¹⁸ -

'מיום שחרב בית המקדש, אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו, אלא ארבע אמות של הלכה, בלבד'.

ברם, תנאי אחד יש בדבר -

'ויקחו לי - לשמי ¹⁹,

¹² ועיין עוד במדרש תנחומא, לפרשת "כי תשא", אות כח'.

¹³ תענית, טז' ע"א.

¹⁴ ישעיה, ב' - ג'.

¹⁵ שמות רבה, פרשה נ', ב'.

¹⁶ היינו:

בצלאל למשה רע"ה.

¹⁷ היינו:

משה רע"ה לבצלאל.

¹⁸ ברכות, ח' ע"א.

שהן המקדש צריך להיות לשם ה', כדכתיב²⁰, 'וְאֶבְנֶה הַבַּיִת, לְשֵׁם ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל',

וכן לימוד התורה, חייב להיות לשמו יתברך, כמו שדרשו רבותינו ז"ל²¹, על מאמר הכתוב²², 'וּבְכָל מְקוֹם מְקוֹר מְגִשׁ לְשֵׁמִי' - אלו תלמידי חכמים, העוסקים בתורה בכל מקום, מעלה אני עליהם, כאילו מקטירין ומגישין לשמי,

וכן אמרו²³ - ומניין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה ששכינה עמו, שנאמר²⁴, 'בְּכָל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אֶזְכִּיר אֶת שְׁמִי, אָבוֹא אֵלָיָהּ וּבִרְכָתִי, וּפִירֵשׁ רִשְׁי' - אשר יזכר שמי, על מצוותי ודבריי,

והיינו, שבלימוד התורה לשמה, בונה האדם את בית ה', באמצעות ד' אמות של הלכה.

וכשם שקניין התורה תלוי בענווה, כך גם 'וְיִקְחוּ לִי' - אותי, להשרות את שכינתו יתברך, באמצעות ד' אמות של הלכה, הוא רק על ידי מידת הענווה,

וכמו שדרשו רבותינו ז"ל²⁵, על מאמר הכתוב²⁶, 'כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, שֶׁכֶּן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ, מְרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכֹּן, וְאֵת דְּכָא וּשְׁפַל רוּחַ, לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים' - אני אֵת דְּכָא, כי חלילה וחס בגאוה, אין אני והוא יכולין לדור,

¹⁹ רש"י, (שמות, כה' - ב').

²⁰ מלכים א', ח' - כ'.

²¹ מנחות, קי' ע"א.

²² מלאכי, א' - יא'.

²³ ברכות, ו' ע"א.

²⁴ שמות, כ' - כ'.

²⁵ סוטה, ה' ע"א.

²⁶ ישעיה, נד' - טו'.

ולכן, וְיִקְחוּ לִי - לשמי²⁷, היינו, ללא כל פניות שיסודם במידת הגאווה, אלא, אר ורק בשלימות מידת הענווה".

והנה, התורה הקדושה שניתנה לארבעים יום, היא בבחינת "ארבעים יום קודם יצירת הולד"²⁸,

אשר היא הופכת את לומדיה לבריה חדשה, בבחינת "וּמְגַדְלָתוֹ וּמְרֹמְמָתוֹ עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים"²⁹. ולהלן יתבאר.

ג. בעניין הכרובים, כתב הגה"ק רבינו מרדכי הכהן זיע"א³⁰ :

"ויש מי שפירש, שהכרובים הם דמות שני תינוקות, תרגום תינוק - 'רביא',

הוא לומר, שהקדוש ברוך הוא מלמד תינוקות,

שנאמר³¹, 'וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה' '.

אמרו בזוהר: שמה שאמר 'וְכָל בְּנֵיךָ', הם אותם שמתים קטנים, לומדים שם, ומלמדים זכות על אבותיהם.

וכן אמרו ז"ל³²: 'אֵל הַפִּפְרֶת יִהְיוּ פְּגֵי הַכֶּרֶבִּים'³³, כתלמיד הנותן עיניו למטה מפני אימת רבו,

להודיע, שעיקר התורה הוא לימוד התינוקות,

שנאמר³⁴, 'מִפִּי עוֹלָלִים וְיִנְקִים יִסְדָּתָ עוֹ',

²⁷ רש"י, (שמות, כה' - ב').

²⁸ סוטה, ב' ע"א.

סנהדרין, כב' ע"א.

²⁹ מסכת אבות, פרק ו' משנה א'.

³⁰ בספרו הקדוש "שפתי כהן".

³¹ ישעיה, נד' - יג'.

³² כן הוא בדברי רבינו בחיי זיע"א.

³³ שמות, כה' - כ'.

³⁴ תהילים, ח' - ג'.

ואם אין גדיים, אין תיישים ³⁵,

לזה נרמז כאן קודם עשיית המשכן, להורות על מה שאמרו ז"ל ³⁶, אין מבטלין
תינוקות של בית רבן, אפילו לבניין בית המקדש,

ולזה היו על הכפורת, והלוחות למטה מהכפורת: לומר, שעיקר לימוד התורה,
הוא לימוד התינוקות, שעליו עולם עומד בהבל פיהם, הבל שאין בו חטא.

זהו 'פרשי' כנפים למעלה ³⁷, שמלמדים זכות על כל ישראל, בהבל פיהם, שעולה
למעלה.

'הכרבים' ³⁸: גימטריא 'זרע' - 'עזר',

רצה לומר: 'זרע' ישראל, הם 'עזר' לישראל, בהבל פיהם.

'הבל': ה' לב,

'פיהם': גימטריא 'קהל',

רצה לומר: לב של הקהל, הוא הבל פיהם של תינוקות.

זהו 'ולשון רפה' ³⁹: שהם התינוקות, שלשונם רכה, שקורין ל-ר"ש לי"ש,

'תשבר גרם' ⁴⁰: נוטריקון - תינוקות של בית רבן, גזירות רעות מבטלין.

'תינוקות', גימטריא 'תתבקע',

שמבקעת כמה רקיעים, ועולה בהבל פיהם, ובוקעת, וקובעת מקום לקהל
לתפילתם.

זהו על 'הפפרת יחיו פני הכרבים' ⁴¹, ראשי תיבות: 'היפה'.

³⁵ תלמוד ירושלמי, מסכת סנהדרין, פרק י' הלכה ב'.

³⁶ שבת, קיט' ע"ב.

³⁷ שמות, כה' - כ'.

³⁸ שמות, כה' - יט'.

³⁹ משלי, כה' - טו'.

⁴⁰ משלי, כה' - טו'.

'יהיו פני הכרבים'⁴², גימטריא 'תמח',

שהם מוחים חמת המלך!

מתח, מותחים הרחמים!

חתם, חותמים אותם לחיים!"

ד. את מאמר הכתובים האמורים בפרשתן⁴³, "ועשית כפרת זָהָב טָהוֹר, אֲמִתִּים וְחֹצֵי אֲרָכָה, וְאִמָּה וְחֹצֵי רַחֲבָה. וְעִשִּׂיתָ שְׁנִים כָּרִבִּים זָהָב, מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם, מְשַׁנִּי קִצּוֹת הַכִּפָּרֶת. וְעִשָּׂה כָּרוֹב אֶחָד מִקְצָה מְזָה, וּכְרוֹב אֶחָד מִקְצָה מְזָה, מִן הַכִּפָּרֶת תַּעֲשִׂי אֶת הַכָּרִבִּים, עַל שְׁנֵי קִצּוֹתָיו. וְהָיוּ הַכָּרִבִּים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעְלָה, סֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכִּפָּרֶת, וּפְנִיָּהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו, אֶל הַכִּפָּרֶת יִהְיוּ פְּנֵי הַכָּרִבִּים. וְנָתַתָּ אֶת הַכִּפָּרֶת עַל הָאֵרוֹן מְלֻמָּעָה, וְאֶל הָאֵרוֹן תִּתֵּן אֶת הָעֵדֻת - אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ. וְנוֹעֲדָתִי לָךְ שָׁם, וְדִבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכִּפָּרֶת, מִבֵּין שְׁנֵי הַכָּרִבִּים, אֲשֶׁר עַל אֵרוֹן הָעֵדֻת, אֶת כָּל אֲשֶׁר אֶצְנֶה אוֹתָךְ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", ביאר מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א⁴⁴, כדלהלן:

" 'ועשית כפרת זָהָב טָהוֹר'⁴⁵ - ראשי תיבות ג' תיבות כפרת זָהָב טָהוֹר, גימטריא לו',

רמז, על לו' מסכתות תלמוד בבלי, שהוא תורה שבעל פה,

כי תורה שבכתב יסוד, ותורה שבעל פה הוא כיסוי - ככפות שעל הארון,

שצריך לברר וללבן ולזקק ההלכה, כזהב הטהור.

'אֲמִתִּים' - צרופה 'אמת ים',

שתורה שבעל פה, נקראת 'ים החכמה'...

⁴¹ שמות, כה' - כ'.

⁴² שמות, כה' - כ'.

⁴³ שמות, כה', יז' - כב'.

⁴⁴ בספרו הקדוש "פרח שושנה".

⁴⁵ שמות, כה' - יז'.

ומספר טפחים של כפורת באמה בת שש, כד' טפחים -
רמז ל-כד' ספרי תנ"ך, שכולם נדרשו בתורה שבעל פה, והם אחיות תאומות דלא
מתפרדן,
כמו שאי אפשר לכפורת להיות נפרדת מהארון, כך תורה שבכתב ותורה שבעל
פה.
והנה, אחד מחוקי הלימוד, הוא להיות לו חבר מחודד וטוב, שבאמצעות שניהם
זוכים לכתר תורה,
וכמו שאמרו בפרקי אבות ⁴⁶, 'וקנה לך חבר' - אפילו בדמים, שיתן שכירות, לא
ליחוש במעיה,
וזה אומרו 'ועשית שנים כרבים זקבי' ⁴⁷, דהיינו, שיהיו שני נערים, דתרגום 'נער' -
'רביא',
ואפילו יקנה בזהב, לא יחוש,
דבפה מלא אמר רבן יוחנן בן זכאי זלה"ה ⁴⁸: 'או חברותא, או מיתותא'.
והנה, התורה, אחת מ-ד' דברים שצריכים חיזוק, וכמו שאמרו בגמרא ⁴⁹: 'חזק
וְאֶמֶץ' ⁵⁰, 'חזק' בתורה, 'וְאֶמֶץ' במצוות,
לזה אמר, 'מקשה תעשה אתם' ⁵¹, שמצווה על הרב לחזקם בדברו, מעריב ערבים,
ולא מבעיא אם שניהם שווים בלימודם, פשיטא,
אלא, אפילו אחד גריס ולא דייק, וחד דייק ולא גריס, יהיו שניהם באגודה,
ועתידים להתלמד זה מזה, ולהיות שניהם דייקי וגרסי.

⁴⁶ פרק א' משנה ו'.

⁴⁷ שמות, כה' - יח'.

⁴⁸ תענית, כג' ע"א.

⁴⁹ ברכות, לד' ע"ב.

⁵⁰ יהושע, א' - ז'.

⁵¹ שמות, כה' - יח'.

ומה מתקו לחיכי, דברי הרב 'בעל הטורים' זלה"ה: שפירש 'שְׁנִים כְּרָבִים' ⁵² - 'וּפְנִיָּהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו' ⁵³, כמו שני חברים, שנושאים ונותנים בדברי תורה. עד כאן דברי קודשו.

הרי, שבכלל דברי קודשו, דברי אני הצעיר, וזה אומרו, 'מִשְׁנֵי קְצוֹת הַכְּפָרֶת' ⁵⁴, פירוש: אפילו הם משני קצוות, כמו שכתבתי לעיל, הרי הכפורת מייחדת אותם.

והנה, גם כן מצאנו בעניין לימוד התלמידים, צריך הרב בינה ודעת, לתהות אקנקן כל אחד ואחד, דלאו כל אפיא שוין, דכל אחד למה שהוא יכול ללמוד - זה מקרא וזה משנה וכו', דכל אחד מה שקיבלה נשמתו,

וזה אומרו, 'וְעָשָׂה כְּרוֹב אֶחָד מִקְצָה מְזָה, וּכְרוֹב אֶחָד מִקְצָה מְזָה' ⁵⁵, דהיינו, מקצה התחתון עד קצה העליון.

אי נמי, ירמוז על מה שאמרו ⁵⁶, היו לו תלמידים בילדותו, יהיו לו תלמידים בזקנותו, שנאמר ⁵⁷, 'בְּבֹקֶר זָרַע אֶת זְרַעְךָ, וְלַעֲרֵב אֶל תֵּנַח יָדְךָ',

וזה רמז, 'וְעָשָׂה כְּרוֹב אֶחָד' ⁵⁸, דהיינו, חברה אחת של תלמידים 'מִקְצָה מְזָה' - דהיינו בקצה הראשון של ימך, 'וּכְרוֹב אֶחָד מִקְצָה מְזָה' - דהיינו בסוף ימך, כי אינך יודע איזה יכשר.

וזה הדבר, יש לך אליו ראיה מן התלמוד, וזה אומרו 'מִן הַכְּפָרֶת' ⁵⁹ - דהיינו הגמרא, תביא ראיה אתה וכל המלמדים כמותך.

⁵² שמות, כה' - יח'.

⁵³ שמות, כה' - כ'.

⁵⁴ שמות, כה' - יח'.

⁵⁵ שמות, כה' - יט'.

⁵⁶ יבמות, סב' ע"ב.

⁵⁷ קהלת, יא' - ו'.

⁵⁸ שמות, כה' - יט'.

⁵⁹ שמות, כה' - יט'.

ולזה סיים בלשון רבים, וזה אומרו 'תַּעֲשׂוּ אֶת הַכְּרָבִים'⁶⁰, דהיינו התלמידים שהם נקראו 'זֶרַע בְּרַךְ ה' '⁶¹, 'כְּרוּבִים' מלא, אותיות 'ברוכים'.
יַעַל שְׁנֵי קִצּוֹתָיו'⁶², דהיינו, על אחת משני הקצוות הנזכרים.
ואחר כך, הפסוק בא להזהיר התלמידים, שלא ילמדו על מנת לקנטר, או על מנת להתגדל, או על מנת לקבל שכר, חלילה וחס,
אלא, לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, לעשות רצון יוצרינו, דווקא, בלי שום פניה אחרת,
וזה אומרו 'וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשֵׁי כְנָפִים'⁶³, פירוש: 'וְקוֹץ ה' יַחְלִיפוּ כַח, יַעֲלוּ אֶבֶר כְּנָשָׁרִים'⁶⁴,
ובכל מה שמוסיפים כוח בלימוד, יהיה כוונתם לשם שמים, דווקא,
וזה אומרו 'לְמַעַלָּה'⁶⁵, יהי ליבם לאביהם שבשמים, ואז יהיה להם זכות להגן על בני דורם - שביטלו תורה ולא למדו אותה, או אם שנה ופירש.
וזה אומרו 'סִכְכִּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכַּפְּרֹת'⁶⁶, באחדות ואחוה, ואפילו אם יצמח ריב ומחלוקת ביניהם, בעניין ויכוח הלמוד, יהיו מבחינת 'אֶת וְהָב בְּסוּפָה'⁶⁷.

⁶⁰ שמות, כה' - יט'.

⁶¹ ישעיה, סא' - ט'.

⁶² שמות, כה' - יט'.

⁶³ שמות, כה' - כ'.

⁶⁴ ישעיה, מ' - לא'.

⁶⁵ שמות, כה' - כ'.

⁶⁶ שמות, כה' - כ'.

⁶⁷ במדבר, כא' - יד'.

קידושין, ל' ע"ב.

וזה אומרו 'וּפְנִיָּהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו'⁶⁸, להסביר לו פנים, ולהעמידו על האמת, ואפילו אם תראה לפעמים שהם מתווכחים זה עם זה - באיזה עניין והלכה, אין זה כי אם מאהבת התורה, ומן הויכוח הזה יוצא להם האמת, ד-אלו ואלו דברי אלוהים חיים⁶⁹.

וזה אומרו 'אֶל הַכִּפְּרֶת'⁷⁰, ויהיה 'אֶל' בשביל, הַכִּפְּרֶת'⁷¹, ראשי תיבות: הויכוח כשמבררים פירוש רזי תורה, וכוונתם רצויה, וזה אומרו, 'יָהִיוּ פָּנָיו'⁷², דהיינו, פנים של זעם של הכרובים, אדרבה אין לך אהבה עזה כזו,

ובזה זוכים שעולה תורתם למעלה, ופוסק הקדוש ברוך הוא הלכה מפיהם, וכמו שאמרו בתיקוני הזוהר⁷³, שהקדוש ברוך הוא, פוסק הלכה מפומיה דרבי שמעון בר יוחאי זיע"א, ומפומיה דחזקיה מלך יהודה, ומפומיה דאחיה השילוני וכו'.

וגם כן, כיוון שלומדים בחבורה, זוכים ליכתב תורתם בספר הזיכרונות, דתרי מכתבן מלייהו בספר הזיכרונות⁷⁴,

וזה אומרו, 'וְנִתְּתָה אֶת הַכִּפְּרֶת, עַל הָאָרֶץ מִלְמַעְלָה'⁷⁵, דהיינו, בית דין של מעלה, ושם נפסקת הלכה כמותם, וכמו שאמרנו משם התיקונים,

⁶⁸ שמות, כה' - כ'.

⁶⁹ עירובין, יג' ע"ב.

⁷⁰ שמות, כה' - כ'.

⁷¹ שמות, כה' - כ'.

⁷² שמות, כה' - כ'.

⁷³ דף ד' ע"ב.

⁷⁴ ברכות, ו' ע"א.

⁷⁵ שמות, כה' - כא'.

ואז מוסיפים חכמה, 'חֲכָמָת אָדָם תִּאֵיר פָּנָיו'⁷⁶, כי הסכימו לדבריהם עליונים למעלה, וממקור השפע השפיע להם הדעת.

וזה אומרו 'וְאֵל הָאָרֶץ תִּתֵּן אֶת הָעֵדֻת'⁷⁷, אותיות 'הדעת', שהשם יתברך משפיע בממנא דלעילא להשפיע למטה כל השפע אשר נמסר בידו, וזה אומרו 'אֲשֶׁר אֶתֵּן אֲלֶיךָ'⁷⁸.

ועוד מעלה אחרת, 'אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו, אלא ד' אמות של הלכה בלבד'⁷⁹,

וכיוון שיושבים החכמים ללמוד, שכינה שרויה ביניהם,

וזה אומרו, 'וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שָׁם'⁸⁰, דהיינו, בבית המדרש,

ואם זכו יותר, יזכו גם כן לבת קול, דכמה פעמים הופיעה בת קול בבית המדרש בימי התנאים, והגידה להם סודות בפירושי התורה,

וזה אומרו, 'וְדִבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכִּפֹּרֶת'⁸¹, דהיינו, סודות שנתגלו בבית המדרש של מעלה, וגם כן מה שנתגלה בבית המדרש של מטטרו"ן וסנדלפו"ן,

וזה אומרו, 'מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֵבִים'⁸², כי מטטרו"ן וסנדלפו"ן, נקראים 'נערים' של מעלה, והם גם כן נשפעים ממתבתא עילאה, אשר שם סוד חשבון גדול, וזה אומרו, 'אֲשֶׁר עַל אֶרֶץ הָעֵדֻת'⁸³.

⁷⁶ קהלת, ח' - א'.

⁷⁷ שמות, כה' - כא'.

⁷⁸ שמות, כה' - כא'.

⁷⁹ ברכות, ח' ע"א.

⁸⁰ שמות, כה' - כב'.

⁸¹ שמות, כה' - כב'.

⁸² שמות, כה' - כב'.

⁸³ שמות, כה' - כב'.

ומשם ישתלשל לכם השפע, ותדעו סוד כל המצוות אשר צויתי אל כל בני ישראל, וזה אומרו, 'את כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל', לפי שהוא שקול ככל בני ישראל. ודוק".

ה. עוד מצינו בעניין הכרובים, לדבריו של הגה"ק רבינו אליהו הכהן האיתמרי זיע"א מאיזמיר ⁸⁵ :

"לדעתי, עניין הכרובים, להורות על עניין תחיית המתים, ולחזק אמונה זאת בישראל.

בראותם הכרובים בצורת 'רביא', מעצי שיטים מצופים זהב - דבר צומח,

ועם כל זה, היו מהפכים בעת רצון, פניהם איש אל אחיו,

והדבר בהפכו, כשאין רצון, חלילה וחס, כאילו רוח בקרבם.

ובראותם כך, רואים באמיתות, בעיקר אמונת התחייה,

שאף על פי שחזר הגוף לעפר, עתיד הבורא יתברך לתת בו רוח ולהקימו.

ולרמוז, שהתחייה היא לעוסקים בתורה ולהמחזיקים בה, כאומרם ז"ל ⁸⁶, כל העוסק בתורה טל תורה מחייהו.

והיו הכרובים במקום הארון, ששם לוחות התורה,

והארון היה של עץ מצופה זהב, לרמוז, גם המחזיקים ביד לומדיה, בכלל התחייה,

והיה קולט עץ באמצע, שהעץ רומז לעם הארץ.

והנה, כיוון שהאיש דווקא מְצַוָּה בעסק התורה, לא האשה,

יש פתחון פה, לומר, שהאיש שעסק בתורה טל תורה מחייהו, לא כן האשה,

⁸⁴ שמות, כה' - כב'.

⁸⁵ בספרו הקדוש "מדרש תלפיות", (אות כף, ענף כרובים).

⁸⁶ "תיקוני הזוהר", (דף יב' ע"א).

לכן, לרמוז שאיש ואשה שווין, היו הכרובים צורת זכר ונקבה, מעורים זה עם זה⁸⁷,

ומה גם שהאשה גורמת להחזיק לאיש לתורה⁸⁸, כמאמר חז"ל⁸⁹, כל השרוי בלא אשה, שרוי בלא תורה וכו'.

והכרובים, פורשי כנפים למעלה, לרמוז, שתחיית המתים הוא בטל היורד עליהם מלמעלה,

וכאילו מכוונים תמיד, בכנפים פרושות למרום, שיוריד הטל הזה של תחייה, להחיות מתים".

ו. במסכת בבא מציעא⁹⁰, מצינו:

"כי הוו מינצו רבי חנינא ורבי חייא⁹¹,

אמר ליה רבי חנינא לרבי חייא: בהדי דידי קא מינצית, חס ושלום - אי משתכחא תורה מישראל, מהדרנא לה מפילפולי⁹².

אמר ליה רבי חייא לרבי חנינא: בהדי דידי קא מינצית, דעבדי לתורה דלא תשתכח מישראל⁹³,

⁸⁷ יומא, נד' ע"א.

⁸⁸ ברכות, יז' ע"א.

⁸⁹ יבמות, סב' ע"ב.

⁹⁰ פה' ע"ב.

⁹¹ היינו:

כאשר היו מתווכחים ביניהם רבי חנינא ורבי חייא.

⁹² היינו:

וכי איתי אתה מתווכח, והלא, חס ושלום, אם תשתכח תורה מישראל, אני יכול להחזירה בכוח הפלפול שלי.

⁹³ היינו:

וכי איתי אתה מתווכח, והלא, אני עושה שהתורה לא תשתכח מישראל.

מאי עבידנא ⁹⁴ ?

אזלינא ושדינא כיתנא ⁹⁵ , וגדילנא נישבי ⁹⁶ , וציידנא טבי ⁹⁷ , ומאכילנא בשרייהו
ליתמי ⁹⁸ ,

ואריכנא מגילתא ⁹⁹ , וכתבנא חמשה חומשי ¹⁰⁰ ,

וסליקנא למתא ¹⁰¹ , ומקרינא חמשה ינוקי - בחמשה חומשי ¹⁰² , ומתנינא שיתא
ינוקי - שיתא סדרי ¹⁰³ ,

⁹⁴ היינו:

כיצד אני עושה, שלא תשתכח התורה מישראל?

⁹⁵ היינו:

אני הולך וזורע כותנה.

⁹⁶ היינו:

וקולע מהכותנה רשתות.

⁹⁷ היינו:

וצד צבאים.

⁹⁸ היינו:

ומאכיל את בשרם ליתומים.

⁹⁹ היינו:

ומהעור אני מכין קלף.

¹⁰⁰ היינו:

ואני כותב על הקלף חמשה חומשי תורה, חומש אחד על כל קלף.

¹⁰¹ היינו:

ואני הולך למקום שאין שם מלמדי תינוקות.

¹⁰² היינו:

ואני מלמד חמשה תינוקות בחמשה חומשים, לכל תינוק חומש אחר.

¹⁰³ היינו:

ואני מלמד בעל פה, לשישה תינוקות שישה סדרי משנה, לכל תינוק סדר אחר.

ואמרנא להו, עד דהדרנא ואתינא, אקרו אהדדי ואתנו אהדדי ¹⁰⁴,
ועבדי לה לתורה דלא תשתכח מישראל ¹⁰⁵.
היינו דאמר רבי: **כמה גדולים מעשי חייא!**.
והנה, במסכת ברכות ¹⁰⁶, למדנו:
"עשו פתות פתות, ועסקו בתורה,
לפי שאין התורה נקנית, אלא, בחבורה ...
דאמר רבי יוסי ברבי חנינא, מאי דכתיב ¹⁰⁷, 'חָרַב אֶל הַפְּדִים וְנָאָלוּ?
חרב על שונאיהם של תלמידי חכמים, שיושבים בד בבד ועוסקים בתורה,
ולא עוד, אלא שמטפשים".
ובביאור העניין, כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ¹⁰⁸:
"נראה לי בסייעתא דשמיא, **התורה נקראת חרב פיפיות,**
כמו שנאמר ¹⁰⁹, 'רֹמְמוֹת אֶל בְּגָרוֹנָם, וְחָרַב פִּיפִיּוֹת בִּגְדָם',
לכך מצלת מחרב עשיו.
וה-יא', שבכתב חמשה ספרים, ושבעל פה שישה סדרים,
נמצא, היא 'חרב - וה', שהם אותיות 'חבורה',

¹⁰⁴ היינו:

ואני אומר להם, עד שאשוב אליכם, לבינתיים, תלמדו זה את זה כל אחד את חומשו, ותלמדו זה את זה
כל אחד את סדר המשנה שלו.

¹⁰⁵ היינו:

וכך אני גורם לתורה הקדושה, שלא תשכח מישראל.

¹⁰⁶ סג' ע"ב.

¹⁰⁷ ירמיה, נ' - לו'.

¹⁰⁸ בספרו הקדוש "בן יהוידע", (ברכות, סג' ע"ב).

¹⁰⁹ תהילים, קמט' - ו'.

לכך אמר, אינה נקנית אלא בחבורה".

וביאור דבריו הקדושים, כך הם:

שכן, כאשר נחלק את המילה "חבורה", ל-ב' מילים "חרב - וה",

נמצא, שהתורה שבכתב והתורה שבעל פה, הם החרב שיש לעם ישראל.

דהנה, בתורה שבכתב, יש ה' חומשי תורה,

ובתורה שבעל פה, יש ו' סדרי משנה.

וממילא, האות ה' ¹¹⁰, והאות ו' ¹¹¹, יוצרים את המילה "וה".

דהיינו, שה"חרב" של עם ישראל, מתקיים אך ורק על ידי "וה",

שיוצרים יחד את המילה "חבורה", כי "אין התורה נקנית, אלא בחבורה".

ומעתה, נשכיל ונבין, את דרשת רבותינו ז"ל ¹¹², על מאמר הכתוב ¹¹³, "רוֹמְמוֹת

אֶל בְּגָרוֹנָם, וְחָרֵב פִּיפִּיּוֹת בְּיָדָם" -

שדרשו את מילת "פִּיפִּיּוֹת", ל-ב' פִּיּוֹת.

שכן, "פה" אחד, הוא בעבור חֲמִשָּׁה חומשי תורה,

ו"פה" אחד, הוא בעבור שְׁשֶׁה סדרי משנה.

וממילא, יובנו דברי רבותינו ז"ל ¹¹⁴, "או חברותא, או מיתותא",

שכן, כאשר "אין חברותא", מתקיים ה"חרב", המקיים את המיתה. חלילה וחס.

¹¹⁰ היינו:

של ה' חומשי תורה.

¹¹¹ היינו:

של ו' סדרי משנה.

¹¹² ברכות, ה' ע"א.

¹¹³ תהילים, קמט' - ו'.

¹¹⁴ תענית, כג' ע"ב.

במעשה דחוני המעגל.

ולאור דבריו הקדושים, נשכיל ונבין את עניינו של רבי חייא :
שכן, צורת לימודו את אותם התינוקות של בית רבן, ה' חומשי תורה ל-ה'
תינוקות, ו-ו' סדרי משנה ל-ו' תינוקות, אשר אלו מלמדים את אלו,
הוא, בעבור חיבור בחינת ו' ובחינת ה', המסלקים את החרב, באמצעות
"חבורה".

ובכך, יתבאר לנו מאמר הכתוב ¹¹⁵, "וַיִּגְרֹשׁ אֶת הָאָדָם, וַיִּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגִן עֵדֶן - אֶת
הַכֶּרְבִּים, וְאֶת לֶהֱט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, לִשְׁמֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים":
שכן, 'הַכֶּרְבִּים', אשר דמות תינוק להם ¹¹⁶,
כאשר הם עוסקים בדברי התורה הקדושה, ובחבורה,
הרי הם, מקיימים את מאמר הכתוב "לִשְׁמֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים".

ז. במסכת גיטין ¹¹⁷ ובמסכת סנהדרין ¹¹⁸, למדנו :
"מבני בניו של המן, למדו תורה בבני ברק".
והנה, ידועה ומפורסמת, קושייתו של גאון עוזינו הרב חיד"א זיע"א ¹¹⁹ :
"כתב הרמב"ם ¹²⁰ : כָּל הָעַמּוּ"ם כָּלָם, כְּשֵׁיתְגִּירוֹ, וַיִּקְבְּלוּ עָלֵיהֶן כָּל הַמִּצְוֹת
שֶׁבַת־הַתּוֹרָה, וְהַעֲבָדִים כְּשֵׁיתְחֲרִירָם, הָרִי הֵן כִּי־יִשְׂרָאֵל לְכָל דָּבָר. שֶׁנֶּאֱמַר ¹²¹, 'הִקְהֵל
חֻקָּה אֶחָת יִהְיֶה לָכֶם'.
קפסיק ותני, דמכל הגויים מקבלים גרים.

¹¹⁵ בראשית, ג' - כד'.

¹¹⁶ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ג'-ד'-ה'.

¹¹⁷ נז' ע"ב.

¹¹⁸ צו' ע"ב.

¹¹⁹ בספרו הקדוש "עין זוכר", (מערכת ג', אות א').

¹²⁰ פרק יב' מהלכות איסורי ביאה הלכה יז'.

¹²¹ במדבר, טו' - טו'.

ולכאורה קשה: דבמכילתא ¹²², אמרו - אמר רבי אליעזר, נשבע הקדוש ברוך הוא בכסא הכבוד, שאם יבואו מכל האומות העולם להתגייר, שיקבלו אותו, ומביתו של עמלק לא יקבלו.

ומדברי הרמב"ם משמע, דגם עמלק בכלל אומות העולם, ומצי להתגייר.

ואפשר לומר: דהרמב"ם סבר, דתלמודא דידן פליג על המכילתא,

וזה, דבסנהדרין ¹²³ וכן בגיטין ¹²⁴ אמרו: תנו רבנן, מבני בניו של המן, למדו תורה בבני ברק.

והרמב"ם, תפס כברייתא דתלמודין, ודחה המכילתא.

וכעין תירוץ זה, כתב הגה"ק בעל "יד דוד" זיע"א ¹²⁵, ותירץ עוד:

א. שלכתחילה, אין מקבלים מהם גרים, אך אם קיבלו מהם הרי הוא גר,

וכן אירע אצל אחד מבני בניו של המן, שהתגייר שלא ברצון חכמים,

וכיוון שכן, כבר התקבל בכלל ישראל, ומבניו למדו תורה בבני ברק.

ב. שהיה זה מבני בנותיו, ומכיוון שאצל הגויים הייחוס הולך אחר האב, על

כן אם בא אחד על אחת מבנות בנותיו של המן, אין ילדיהם נחשבים כעמלק, אלא

כאותה אומה של אביהם מולידם,

וגוי כזה, מותר לגיירו, ומבני בניו למדו תורה בבני ברק.

ג. אחד מבני בניו של המן, בא על בת ישראל באונס,

והדין הוא, שנכרי הבא על בת ישראל, הוולד כשר.

ואפילו להסוברים, שדינו של הוולד הוא כגר,

¹²² סוף פרשת "בשלח".

¹²³ צ' ע"ב.

¹²⁴ נז' ע"ב.

¹²⁵ בפירושו למסכת סנהדרין (צ' ע"ב), בד"ה "מבני".

מכל מקום, בכזה אופן מקבלים אותו, ולא אומרים שכיוון שאביו בא מעמלק אין לגיירו.

וכזה אופן, היה אצל בני בניו של המן, שלמדו תורה בבני ברק.

ד. בתוספתא¹²⁶, למדנו: שסנחריב בלבל את כל האומות.

ועל כן, מותר לגייר מכל האומות, ויכולים הם לבוא בקהל מיד, ואין חוששים שמא הם מ-ד' עממין, ואין חוששים שמא הם מזרע עמלק.

ובעל הגמרא, ידע, שאפילו לאחר שהתערבו האומות, יש מבני בניו של המן שהתגיירו, ולמדו תורה בבני ברק.

ובאופן אחר, תירץ בעל "חמדת ימים" זיע"א¹²⁷:

שאותם הגרים, התגיירו מעצמם, ולאחר מכן התערבו בתוך קהל ישראל.

וכפי שכתבו התוספות במסכת יבמות¹²⁸, על מאמר הכתוב¹²⁹, "וּבְכָל מְדִינָה וּמְדִינָה, וּבְכָל עִיר וָעִיר, מְקוֹם אֲשֶׁר דָּבַר הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מִגִּיעַ, שְׁמַחָה וְשִׁשְׁוֹן לַיהוּדִים, מִשְׁתָּה וַיּוֹם טוֹב, וְרַבִּים מֵעַמֵּי הָאָרֶץ מִתְיַהֲדִים, כִּי נָפַל פַּחַד הַיְּהוּדִים עָלֵיהֶם", שהתגיירו מעצמם.

ובספר "מגילת ספר"¹³⁰, התקשה על כך:

שהרי מבואר במסכת יבמות¹³¹, שאי אפשר לגר להתגייר בעצמו, אלא רק בפני שלושה?

ותירץ:

שמדובר בתינוק קטן, שמצאוהו מוטל בשוק, וגיירוהו כדין,

¹²⁶ מסכת קידושין, פרק ה' הלכה ו'.

¹²⁷ "ענייני פורים", פרק ה', ד"ה "וכן".

¹²⁸ דף כד' ע"ב, בד"ה "לא".

¹²⁹ אסתר, ח' - יז'.

¹³⁰ לאוין, קטו'.

¹³¹ מו' ע"ב.

ולבסוף נתגלה, שהוא היה מבני בניו של המן.

ונתקשה בזה:

שכן, ממאמר הכתוב ¹³², "ובְּכָל מְדִינָה וּמְדִינָה, וּבְכָל עִיר וָעִיר, מְקוֹם אֲשֶׁר דָּבַר הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מִגִּיעַ, שְׁמָחָה וְשִׂשׁוֹן לַיהוּדִים, מִשְׁתָּה וַיּוֹם טוֹב, וְרַבִּים מַעֲמֵי הָאָרֶץ מִתִּיהָדִים, כִּי נָפַל פַּחַד הַיְּהוּדִים עֲלֵיהֶם",

משמע, שאף גדולים, המוכרים שהם מזרע עמלק, התגירו,

ואם כן, היאך קיבלו את גירותם?

ותירץ:

שכל דברי המכילתא הנ"ל, הם רק לגבי כך שלא מתירים אותם לבוא בקהל,

אבל, לעולם, גיורם גיור, ודינם כישראל לכל דבריהם.

ויעויין עוד בזה, בדבריו של הגה"ק בעל "אבני נזר" זיע"א ¹³³:

דהנה, מבואר ב-"תנא דבי אליהו" ¹³⁴, ששורש חטאו של עמלק, הוא, שאינו נכנע תחת ישראל,

ועל כן, גם כאשר הוא מתגייר, אין בכך הוכחה שהוא מקבל את מרותם של עם ישראל,

משום שהוא סובר, שגם הוא עצמו כמותם, ואין לו צורך להכניע את עצמו,

אך אם יראה מעלה שיש בהם ואין בו, שוב ישנאם, וכעמלק אביו,

ומשום כך, אין מקבלים גרים מעמלק.

ברם, בזמן כיבוש, כשהוא צריך לקבל על עצמו מיסים ושיעבוד,

בכך הוא נכנע, בשפלותו, ואינו מרים ראשו,

ושוב אינו אוהז במעשה אבותיו, ועל כן אפשר לגיירו.

¹³² אסתר, ח' - יז'.

¹³³ בספרו הקדוש שו"ת "אבני נזר", (אורח חיים, סימן תקח').

¹³⁴ רבה, פרק כב'.

ובנו, הגה"ק בעל "שם משמאל" זיע"א¹³⁵, תירץ בזה:
שאין הכוונה לבני בניו ממש, שהיו בגוף אשר בא מזרע עמלק,
אלא, הם היו גרים, אשר היו בהם ניצוצות מגולגלות מנשמת המן.
והיינו, שמכיוון שהיו לעמלק ניצוצות קדושה, אשר קיבלם אליפז אביו, מיצחק
אע"ה,
ואת הניצוצות הללו, הוא קלקל והשחית, והפכם לרוע,
נענש, שלא יקבלו גרים מזרעו,
כיוון, שבהתגירותם נהפך גופם הטמא לקדוש, ואין הדבר ראוי לעמלק שהפך
את הקדושה לטומאה.
ולפיכך, רק אז זרעו של עמלק אין מגיירים,
ברם, את הניצוצות הבאים ממנו, ניתן לגייר,
ועליהם נאמר, "מבני בניו של המן, למדו תורה בבני ברק".

ח. והנה, בזהות בני בניו של המן, שלמדו תורה בבני ברק, מצינו ב' דעות:
א. בספר "איגרת ביקורת"¹³⁶, כתב משם המהר"ץ חיות זיע"א, וכן כתב
בספר "פנים מאירות"¹³⁷:
שהוא רבי עקיבא בן יוסף.
וכפי שמצינו במסכת סנהדרין¹³⁸, "אחר רבי עקיבא לבני ברק".
ב. ב"ילקוט שמעוני"¹³⁹, מצינו גירסא אחרת: "מבני בניו של המן, מלמדי
תינוקות בבני ברק".

¹³⁵ "שושן פורים", שנת תרעה'.

¹³⁶ בדר ההגדה, ד"ה "מעשה ברבי אלעזר".

¹³⁷ בפירושו לתלמוד ירושלמי, (מסכת יבמות, פרק ח' הלכה ב', אות יא').

¹³⁸ לב' ע"ב.

¹³⁹ ירמיה, רמז שלה'.

וב-"עין יעקב"¹⁴⁰, גרס: "מבני בניו של המן, למדו תורה בבני ברק. ומנו? רב שמואל בר שילת".

והנה, רב שמואל בר שילת, היה מלמד תינוקות של בית רבן, וכדאיתא במסכת בבא בתרא¹⁴¹.

ויעויין בדברי ה"שיטה מקובצת"¹⁴², שכתב משם רב האי גאון:

"רב שמואל בר שילת, שילת שם אמו.

ולמה מייחסו לאמו?

מפני שהיא גדולה בייחוס מאביו, שהיא היתה אחותו של רבי חייא".

ולאור המתבאר¹⁴³, בדברי בעל "יד דוד"¹⁴⁴:

אתי שפיר, היאך מבני בניו של המן, למדו תורה בבני ברק.

שכן, אפשר, שאמו של רב שמואל, שילת, אחותו של רבי חייא,

נאנסה על ידי גוי, ומביאה זו נולד רב שמואל,

ולפיכך, הוא מיוחס אחרי אמו, וכעין המעשה ברחל בתו של שמואל, שנאנסה,

ונולד בנה - מרי¹⁴⁵.

ט. במסכת יבמות¹⁴⁶, למדנו:

¹⁴⁰ סנהדרין, צ' ע"ב.

¹⁴¹ ח' ע"ב.

כא' ע"א.

¹⁴² כתובות, סב' ע"א.

¹⁴³ באות ז'.

¹⁴⁴ בתירוצ' ג'.

¹⁴⁵ יעויין בדבריו של רש"י הקדוש:

יבמות, מה' ע"ב, (ד"ה "רב מרי").

בבא מציעא, עג' ע"ב, (ד"ה "רב מרי").

"בימי רבי דוסא בן הרכינס, התירו צרת הבת ¹⁴⁷ לאחין ¹⁴⁸,
והיה הדבר קשה לחכמים, מפני שחכם גדול היה ¹⁴⁹, ועיניו קמו ¹⁵⁰ מלבוא לבית
המדרש.

אמרו, ומי ילך ויודיעו?

אמר להן רבי יהושע: אני אלך ¹⁵¹.

ואחריו מי?

רבי אלעזר בן עזריה ¹⁵².

¹⁴⁶ טז' ע"א.

¹⁴⁷ היינו:

כאשר בת צריכה להתייבם על ידי אביה, שהוא אחי בעלה שנפטר,
הדין הוא, שכיוון שהיא ערוה לאביה, היא פטורה מן החליצה ומן הייבום.
ברם, כאשר יש לה "צרה", והיינו, שבעלה התחתן עם אשה נוספת מלבדה,
נחלקו בית שמאי ובית הלל, מה דינה של אשה שנייה זו -
האם היא פטורה מן החליצה ומן הייבום מחמת האשה הראשונה (דעת בית הלל),
או שהיא חייבת בחליצה ובייבום (דעת בית שמאי).

¹⁴⁸ היינו:

של בעלה שמת.

¹⁴⁹ היינו:

רבי דוסא בן הרכינס,
והיו סבורים החכמים, שהוא התירה.

¹⁵⁰ היינו:

עיניו כהו מלראות, ומחמת כן, נמנע מלבוא לבית המדרש.
ומשום כך, לא יכלו החכמים להודיעו שהם חולקים עליו בהלכה זו.

¹⁵¹ היינו:

מפני שהיה אב בית דין. מהרש"א.

ואחריו מי?

רבי עקיבא ¹⁵³ ...

התחילו מסבבים אותו בהלכות, עד שהגיעו לצרת הבת.

אמרו ליה: צרת הבת מהו?

אמר להן: מחלוקת בית שמאי ובית הלל.

הלכה כדברי מי?

אמר להן: הלכה כבית הלל.

אמרו ליה: והלא משמך אמרו הלכה כבית שמאי?

אמר להם: 'דוסא' שמעתם, או 'בן הרכינס' שמעתם?

אמרו ליה: חיי רבי, סתם שמענו.

אמר להם: אח קטן יש לי, בכור שטן הוא ¹⁵⁴, ויונתן שמו, והוא מתלמידי שמאי,

והיזהרו שלא יקפח אתכם בהלכות, לפי שיש עמו שלוש מאות תשובות בצרת הבת
שהיא מותרת.

¹⁵² היינו:

מפני שהיה נשיא. מהרש"א.

¹⁵³ היינו:

מפני שהיה אז שמו כשם הגדולים. מהרש"א.

¹⁵⁴ כתב רש"י הקדוש:

"חריף, ועומד על שמועה, ועושה מעשה, ואינו שב משמועתו - לעשות כרבים".

ברם, ב-"עין יעקב" מובאת גירסא:

"שנון".

וב-"תוספות ישנים" כתבו:

"פירש הקונטרס, כך שמו.

ויש מפרשים, שם עירו".

אבל, מעיד אני עלי שמים וארץ, שעל מדוכה זו ישב חגי הנביא, ואמר ... צרת הבת אסורה".

ובמעשה זה, מבואר בגמרא, שלאחר שנשאו ונתנו עמו בדין "צרת הבת", פגש אותם יונתן אחיו, וניצחם בכוח פלפולו :

"תנא, כשנכנסו, נכנסו בפתח אחד,

כשיצאו, יצאו בשלושה פתחים¹⁵⁵ .

פגע בו ברבי עקיבא, אקשי ליה, ואוקמיה.

אמר לו: אתה הוא עקיבא, ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו!!

אשריך שזכית לשם, ועדיין לא הגעת לרועי בקר.

אמר לו רבי עקיבא: ואפילו לרועי צאן".

והנה, במעשה זה יש להקשות ב' קושיות :

א. מפני מה, כינה יונתן בן הרכינס את רבי עקיבא, בכינוי "רועי בקר"?

ב. מהי תשובתו של רבי עקיבא, "ואפילו לרועי צאן", והלא, אין הדבר לשון גנאי, שכן כל אבות העולם היו "רועי צאן"?

וביאר בזה, הגה"ק בעל "חתם סופר" זיע"א¹⁵⁶ . וכדלהלן.

אמרו רבותינו ז"ל¹⁵⁷ :

"שְׁמֵרָה נַפְשִׁי, כִּי חֲסִיד אֲנִי"¹⁵⁸ ...

¹⁵⁵ בתוספות (בד"ה "יצאו בג' פתחים"), ביארו ב' פירושים:

פירוש הראשון: שעשו כן, בכדי שלא יפגשם יונתן, וניצחם בכוח פלפולו, ועל ידי כך תקבע הלכה כבית שמאי שצרת הבת מותרת.

פירוש השני: שעשו כן, בכדי שימצאוהו, ועל ידי כך ישמעו את טענותיו.

¹⁵⁶ בספרו הקדוש "דרשות חתם סופר", (חלק ב', בהספד על חמיו הגה"ק רבינו עקיבא איגר זיע"א).

¹⁵⁷ ברכות, ד' ע"א.

¹⁵⁸ תהילים, פו' - ב'.

כך אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא -

ריבונו של עולם: לא חסיד אני!?

שכל מלכי מזרח ומערב, יושבים אגודות אגודות בכבודם,

ואני, ידי מלוכלכות בדם ובשפיר ובשליא, כדי לטהר אשה לבעלה".

והדבר צריך ביאור:

היאך העיד דוד הע"ה על עצמו, שהוא "חסיד",

והלא, כבר נענש נחמיה הנביא, שלא נקרא ספרו על שמו, מחמת שהזכיר

והחשיב את עצמו ¹⁵⁹?

עוד יש להתבונן בזה:

מפני מה, באו בני ישראל לשאול את דוד הע"ה שאלות בהלכה,

והלא, העיר ירושלים היתה מלאה בתלמידי חכמים ובמורי הוראות, והסנהדרין

היו יושבים בלשכת הגזית?

והנה, על מאמר הכתוב ¹⁶⁰, "וַיְהִי דָּוִד לְכָל דֶּרֶךְ מִשְׁפִּיל, וַיְהִי עָמוּ", דרשו

רבותינו ז"ל ¹⁶¹:

"שהלכה כמותו בכל מקום".

ואפשר:

שמחמת כן, העדיפו כל מורי ההוראות בירושלים, להביא את משפטם אל דוד

הע"ה,

שכן, "הלכה כמותו בכל מקום".

¹⁵⁹ כמבואר במסכת סנהדרין (צג' ע"ב):

"אמר רבי ירמיה בר אבא, מפני שהחזיק טובה לעצמו,

שנאמר (נחמיה, ה' - יט'), 'זָכְרָה לִי אֱ-לֹהֵי לְטוֹבָה'."

¹⁶⁰ שמואל א', יח' - יד'.

¹⁶¹ סנהדרין, צג' ע"ב.

והנה, בכדי להגיע לידי מעלה זו, "שהלכה כמותו בכל מקום", צריך האדם
סייעתא דשמיא,

וכמבואר בדברי רבותינו ז"ל¹⁶², "לאוקמי גירסא, סייעתא מן שמיא היא".

והנה,¹⁶³ "המתחסד בין אדם לחבירו, בשלום ובמישור, זוכה לשלום של תורה,
שיקבעו הלכה כמותו, ולא חלקו עליו".

ומצינו במסכת מועד קטן¹⁶⁴:

שבשעה שהיה יושב דוד הע"ה בישיבה, לא היה יושב על גבי כרים וכסתות,
אלא על גבי קרקע.

וכל זמן שהיה רבו, עירא היאירי, בחיים חיותו, הוא היה שונה לרבנן את דבריו,
כשהוא יושב על גבי כרים וכסתות.

ולאחר שנפטר עירא היאירי, היה דוד הע"ה שונה את השיעור במקומו, כשהוא
יושב על גבי הקרקע ולא על גבי כרים וכסתות כמו רבו.

ואף על פי, שאמרו לו רבנן לדוד הע"ה, שישב על גבי כרים וכסתות, הוא לא
הסכים לכך.

"אמר לו הקדוש ברוך הוא: הואיל והשפלת עצמך, תהא כמוני!

שאני גוזר גזירה, ואתה מבטלה".

ולפי זה, אפשר:

שלאחר שהביא דוד הע"ה את עצמו לידי כך,

הוא חשב בנפשו, מפני מה, באים אלי העם להתייעץ עמי,

¹⁶⁵ "וכי לדידי ולחכמתי הם צריכים, הלא הם גדולים ממני"!!

¹⁶² מגילה, ו' ע"ב.

¹⁶³ לשון קודשו של רבינו זיע"א.

¹⁶⁴ טז' ע"ב.

¹⁶⁵ לשון קודשו של רבינו זיע"א.

ומשום כך, אמר דוד הע"ה, "שְׁמֶרָה נַפְשִׁי כִּי חֲסִיד אָנִי",
דהיינו, ¹⁶⁶ "שמרה נפשי ממכשול, כי חסיד אני ולא למדן, על כן צריך אני
לרחמים".
וכידוע לכל, שאברהם אע"ה היה "עמוד החסד", ויעקב אע"ה היה "עמוד
התפארת" - שהיא התורה הקדושה.
והנה, על מאמר הכתוב ¹⁶⁷, "וְהִקְרַבְתָּם אִשָּׁה עֹלָה לַיהוָה, פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם,
וְאֵיל אֶחָד, וְשִׁבְעָה כִבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה, תָּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם", כתב רש"י הקדוש:
"פָּרִים" - כנגד אברהם, שנאמר ¹⁶⁸, "וְאֵל הַבָּקָר רָץ אֲבָרָהָם".
"אֵיל" - כנגד אילו של יצחק.
"כִבְשִׁים" - כנגד יעקב, וְהִקְרַבְתָּם הַפָּרִיד יַעֲקֹב ¹⁶⁹.
ביסודו של רבי משה הדרשן ראיתי זאת".
וממילא, אפשר:
שבעל חסד, נקרא בשם "רועי בקר", וכנגד אברהם אע"ה,
ומאידך, בעל תורה, נקרא בשם "רועי צאן", וכנגד יעקב אע"ה.
והנה, במסכת שבת ¹⁷⁰, הביאה הגמרא מעשה ברבי עקיבא ¹⁷¹:

¹⁶⁶ לשון קודשו של רבינו זיע"א.

¹⁶⁷ במדבר, כח' - יט'.

¹⁶⁸ בראשית, יח' - ו'.

¹⁶⁹ בראשית, ל' - מ'.

¹⁷⁰ קכז' ע"ב.

¹⁷¹ בשאילתות דרב אחאי גאון (שמות, שאילתא מ'), הגרסה היא כך:

"ומעשה, ברבי עקיבא בן יוסף, שהיה מושכר אצל רבי אליעזר בן הורקנוס".

וכתב הרמ"ע מפאנו זיע"א (בתשובה, סימן סג'), וכן כתב הגה"ק בעל "העמק שאלה" זיע"א (להנצי"ב זיע"א):

שהיה המעשה קודם שלמד רבי עקיבא תורה.

"מעשה, באדם אחד ¹⁷², שירד מגליל העליון, ונשכר אצל בעל הבית אחד בדרום, שלוש שנים.

ערב יום הכפורים, אמר לו: תן לי שכרי, ואלך ואזון את אשתי ובני.

אמר לו: אין לי מעות ¹⁷³.

אמר לו: תן לי פירות.

אמר לו: אין לי.

תן לי קרקע: אין לי.

תן לי בהמה: אין לי.

תן לי כרים וכסתות: אין לי.

הפשיל כליו לאחוריו, והלך לביתו בפחי נפש.

לאחר הרגל, נטל בעל הבית שכרו בידו, ועמו משוי ג' חמורים: אחד של מאכל, ואחד של משתה, ואחד של מיני מגדים,

והלך לו לביתו,

אחר שאכלו ושתו, נתן לו שכרו.

אמר לו: בשעה שאמרת לי תן לי שכרי, ואמרתי אין לי מעות, במה חשדתני?

אמרתי: שמא פרקמטיא בזול נזדמנה לך, ולקחת בהן.

ובשעה שאמרת לי תן לי בהמה, ואמרתי אין לי בהמה, במה חשדתני?

אמרתי: שמא מושכרת ביד אחרים.

בשעה שאמרת לי תן לי קרקע, ואמרתי לך אין לי קרקע, במה חשדתני?

אמרתי: שמא מוחכרת ביד אחרים היא.

¹⁷² הוא רבי עקיבא, וכמו שנתבאר לעיל.

¹⁷³ בשאלות דרב אחאי גאון (שמות, שאילתא מ'), מובא:

שהיה רואה שיש בידו מעות.

ובשעה שאמרתי לך אין לי פירות, במה חשדתני?

אמרתי: שמא אינן מעושרות.

ובשעה שאמרתי לך אין לי כרים וכסתות, במה חשדתני?

אמרתי: שמא הקדיש כל נכסיו לשמים.

אמר לו: העבודה, כך היה!

הדרתי כל נכסי בשביל הורקנוס בני, שלא עסק בתורה,

וכשבאתי אצל חֲבֵרִי בדרום, התירו לי כל נדרי.

ואתה, כשם שדנתני לזכות, המקום ידין אותך לזכות".

וממעשה זה מבואר:

שגם בזמן היותו של רבי עקיבא עם הארץ, הוא היה בעל "מידות תרומיות".

וכמבואר, במסכת כתובות¹⁷⁴, שרחל הצדקת, אשתו של רבי עקיבא, ראתה בו שהוא "צניע ומעלי".

ומעתה, נשכיל ונבין, את דברי יונתן בן הרכינס לרבי עקיבא, "אתה הוא עקיבא בן יוסף, ששמך יוצא מסוף העולם ועד סופו":

דהיינו, אתה הוא עקיבא, המפורסם, שהצליח להגיע לידי תכלית מידת החסד עם הבריות, ולידי תכלית מידת הענווה,

והנה, בשעה זו, שהוכחתי לך בדין "צרת הבת", שנפסקה ההלכה כשיטת בית שמאי, ולא כדבריו - שפסקת את ההלכה כשיטת בית הלל,

ואם כן, בטוחני, שמה שלא נפסקה הלכה כדבריו, ולא זכית "לאסוקי שמעתתא, אליבא דהלכתא",

אינו בגלל שאינך בתכלית החכמה, שכן, מופלג אתה בתורה ובחכמה, ושמך יצא בכל העולם,

¹⁷⁴ סב' ע"ב.

אלא, יודע אני, שטעם הדבר, הוא מחמת שאינך "רועי בקר", כלומר, שלא הגעת
במעשיך לתכלית ה"חסד",

ומשום כך, לא קיבלת סייעתא דשמיא שתיקבע הלכה כמותך.

ועל כך, השיבו רבי עקיבא, בגודל קדושתו וענוותנותו,

שאפילו לידי "רועי צאן" לא באתי, דהיינו, שאף לידי תכלית החכמה לא הגעתי.

ועל כל פנים, עולה מדברינו :

שרבי עקיבא, היה בבחינת "רועי צאן".

וכאשר נעין בדברי הגה"ק רבינו מנחם עזריה זיע"א מפאנו ¹⁷⁵, נראה :

שרב שמואל בר שילת, היה גלגולו של שמגר בן ענת, ולפיכך, הוא היה מלמד
תינוקות ¹⁷⁶.

ודבר זה, נרמז, במאמר הכתוב ¹⁷⁷, "וְאַחֲרָיו הָיָה שְׁמֵגֵר בֶּן עֲנַת, וַיֵּד אֶת פְּלִשְׁתִּים
שֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ, בְּמִלְמַד הַבֶּקֶר, וַיּוֹשַׁע גַּם הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל",

ורב שמואל בר שילת, שהיה מלמד תינוקות, והיה מכה אותם "כרועי בקר",
בכדי שילמדו, וכפי שהורה לו בן דודתו - רב ^{178 179}.

וממילא אם כן :

רב שמואל בר שילת, היה בבחינת "רועי בקר".

ומעתה, אֶתְּהָה הַרְאֵתָ לְדַעַת :

¹⁷⁵ בספרו הקדוש "גלגולי נשמות", (ערך רב שמואל בר שילת).

¹⁷⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

¹⁷⁷ שופטים, ג' - לא'.

¹⁷⁸ שכן, רב, היה בן אחיו של רבי חייא.

ושילת, אמו של רב שמואל, היתה אף היא אחותו של רבי חייא.

וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

¹⁷⁹ במסכת בבא בתרא, כא' ע"ב.

ש-ב' הפירושים אשר נתבארו לעיל¹⁸⁰, בזהותם של בני בניו של המן, שהיו לומדים תורה בבני ברק, עולים בקנה אחד, ואלו ואלו דברי א-להים חיים¹⁸¹.

והוא מאמר הכתוב¹⁸², "וַיַּחְמַל שְׂאוּל וְהָעָם, עַל אֶגְגִּי, וְעַל מִיטֵב הַצֶּאֱנָן וְהַבֶּקֶר וְהַמְשָׁנִים, וְעַל הַכָּרִים וְעַל כָּל הַטּוֹב, וְלֹא אָבִי הַחֲרִימָם, וְכָל הַמְּלָאכָה נִמְבָּזָה וְנִמָּס, אֲתָה הַחֲרִימוּ":

שכן, הנאמר "וְעַל מִיטֵב הַצֶּאֱנָן וְהַבֶּקֶר", עושה ברבי עקיבא וברב שמואל בר שילת,

רבי עקיבא, שהיה בבחינת "רועי צאן",

ורב שמואל בר שילת, שהיה בבחינת "רועי בקר",

ועליהם חמל שאול המלך ע"ה, למען יצאו מזרעו של עמלק, ויוציאו את ניצוצות הקדושה העשוקים וטמונים בו.

ולפיכך, רבי עקיבא, היה מלמד את תלמידיו בבחינת "חבורה", המסלקת את החרב¹⁸³,

וכמאמר חז"ל¹⁸⁴, "שנים עשה אלף זוגים תלמידים, היו לו לרבי עקיבא".

ואף רב שמואל בר שילת, שהיה מלמד תינוקות של בית רבן¹⁸⁵, נהג בהנהגת דודו - רבי חייא¹⁸⁶,

ובבחינת, "גדולים מעשה חייא"¹⁸⁷.

¹⁸⁰ באות ח'.

¹⁸¹ עירובין, יג' ע"ב.

¹⁸² שמואל א', טו' - טז'.

¹⁸³ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

¹⁸⁴ יבמות, סב' ע"ב.

¹⁸⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

¹⁸⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

¹⁸⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

י. ועתה, בין תבין :

א. המן הרשע, ידע את סוד הכרובים, ואת סוד מעלת הלימוד של תינוקות של בית רבן ¹⁸⁸, וכדאיתא בדברי רבותינו ז"ל ¹⁸⁹ :

"לְאַחַר שֶׁעָשָׂה הָעֶץ, הִלֵּךְ אֶצֶל מְרַדְכִי, וּמָצָאוּ שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב בְּבֵית הַמְּדֻרָּשׁ, וְהַתִּינוּקוֹת יוֹשְׁבִים לִפְנָיו, וְשָׂקִים בְּמַתְנֵיהֶם וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, וְהָיוּ צוֹעְקִים וּבּוֹכִים,

וּמִנָּה אוֹתָם, וּמָצָא שָׁם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף תִּינוּקוֹת.

הַשְּׁלִיךְ עֲלֵיהֶם שְׁלֹשָׁלוֹת שָׁל בְּרִזָּל, וְהִפְקִיד עֲלֵיהֶם שׁוּמְרִים,

וְאָמַר: לְמַחֵר אֶהְרֹג אֵלֶיךָ הַתִּינוּקוֹת תַּחֲלָה, וְאַחֵר כָּךְ אֶתְּלָה אֶת מְרַדְכִי.

וְהָיוּ אֲמוּנָתֵיהֶם מְבִיאֹת לָהֶם לֶחֶם וּמִים, וְאוֹמְרוֹת לָהֶם: בְּנִינוּ, אֲכָלוּ וּשְׁתוּ קֶדֶם שְׁתִּמּוּתוֹ לְמַחֵר, וְאַל תִּמְוּתוּ בְּרָעָב.

מִיָּד הָיוּ מְנִיחִין יְדֵיהֶם עַל סִפְרֵיהֶם, וְנִשְׁפָּעִים, 'בְּחַיֵּי מְרַדְכִי רַבֵּנוּ, לֹא נֹאכַל וְלֹא נִשְׁתֵּה, אֲלֵא מִתּוֹךְ תַּעֲנִיתֵנוּ נָמוּת'.

גָּעוּ כָּלֶם בְּבִכָּיָה, עַד שֶׁעֲלָתָה שׁוֹנְעָתָם לְמָרוֹם, וְשָׁמַע הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קוֹל בְּכִיָּתָם כְּבִשְׁתֵּי שָׁעוֹת בַּלֵּילָה,

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, נִתְגַּלְגְּלוּ רַחֲמָיו שָׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעָמַד מִכַּסֵּא דִין וַיֵּשֶׁב בְּכַסֵּא רַחֲמִים,

וְאָמַר: מַה קוֹל גָּדוֹל הִזָּה שָׁאֲנִי שׁוֹמֵעַ כְּגִדִּיִּים וּטְלָאִים?

עָמַד מִשָּׁה רַבֵּנוּ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאָמַר: רַבּוֹנוּ שָׁל עוֹלָם, לֹא גִדִּיִּים וְלֹא טְלָאִים הֵם, אֲלֵא קִטְנֵי עָמָד, שֶׁהֵם שְׂרוּיִים בַּתַּעֲנִית הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לַיִלּוֹת, וְלִמַּחֵר רוּצָה הָאוֹיֵב לְשַׁחֵטֵם כְּגִדִּיִּים וּטְלָאִים.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, נָטַל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתָן אֲגָרוֹת שֶׁגָּזַר עֲלֵיהֶם, שֶׁהָיוּ חֲתוּמוֹת בְּחוֹתָם שָׁל טִיט, וּקְרָעָם, וְהִפִּיל עַל אַחֲשׁוּרוֹשׁ בְּהִלָּה בְּאוֹתוֹ לִלְלָה."

¹⁸⁸ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ג'-ד', ובאות ו'.

¹⁸⁹ אסתר רבה, פרשה ט', ד'.

- ב. ומטעם כך, גזירתו היתה, "מַנְעֵר וְעַד זָקֵן, טַף וְנָשִׁים" ¹⁹⁰ :
- והיינו, שתחילת גזירתו, היתה על התינוקות תחילה,
שכן, כל מלחמתו של עמלק וזרעו, היא כנגד לומדי התורה הקדושה, ובראשם
תינוקות של בית רבן ¹⁹¹ .
- ג. בבחינת "כִּי בַדְבָר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם" ¹⁹² , "בקדרה אשר בשלו בה, נתבשלו" ¹⁹³ :
- יצאו מעמלק ומהמון, רבי עקיבא ורב שמואל בר שילת ¹⁹⁴ , אשר באו לתקן את
עניין התינוקות הלומדים תורה בטהרה,
ובבחינת "תורה מ' " ¹⁹⁵ , ובבחינת "ארבעים יום קודם יצירת הולד" ^{196 197} ,
בחבורה ¹⁹⁸ , ובענווה ¹⁹⁹ ,
המסלקת את החרב ²⁰⁰ , ומביאה לידי תחיית המתים ²⁰¹ .

¹⁹⁰ אסתר, ג' - יג'.

¹⁹¹ ויעניין עוד בזה, בדבריו של הגה"ק רבינו יחיאל הלר זיע"א, (שו"ת "עמודי אור", סימן קכב' אות כה').

¹⁹² שמות, יח' - יא'.

¹⁹³ לשון קודשו של רש"י הקדוש, (שמות, יח' - יא').

¹⁹⁴ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ח'-ט'.

¹⁹⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

¹⁹⁶ סוטה, ב' ע"א.

¹⁹⁷ סנהדרין, כב' ע"א.

¹⁹⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

¹⁹⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ו' ובאות ט'.

²⁰⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²⁰¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

ד. מטעם כך, רב יהודה, בנו של רב שמואל בר שילת, חידש²⁰², "משנכנס אדר מרבין בשמחה":

שכן, חודש זה, אשר הוא זמן מחייתו של עמלק וזרעו,

הוא החודש המסוגל ביותר לשמחתה של תורה, בקדושתה ובטהרתה.

ה. הוא אשר נשבע הבורא ית"ש בכסא כבודו, שאין שמו שלם ואין כסאו שלם, עד שימחה שמו של עמלק מן העולם²⁰³, וכמאמר הכתוב²⁰⁴, "וַיֹּאמֶר, כִּי יָדַעַל פֶּסֶחַ יָהּ, מִלְחָמָה לַיהוָה בְּעַמֶּלְק, מִדֶּרֶךְ זֶרַח":

שכן, רק באמצעות לימוד התורה בחבורה²⁰⁵, מסתלק כוחו של עמלק וזרעו, אשר בא לרדוף את עם ישראל בעת שרפו ידיהם מן התורה²⁰⁶,

ואז, מצטרפים האותיות ו'-ה', של לימוד התורה הקדושה, "בחבורה"²⁰⁷, אל שמו של הבורא ית"ש, למען יהיה שמו שלם,

ומסתלק החרב מן העולם²⁰⁸, בביאת גואל צדק.

ו. מטעם כך, נרמזו המן בתורתנו הקדושה, במאמר הכתוב²⁰⁹, "הָמָן הָעֶץ"²¹⁰:

שכן, אותו העץ, הוא "עץ החיים", האמור בדברי התורה הקדושה,

ובבחינת²¹¹, "עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ, וְלַמְכִּיָּה מְאֹשֶׁר",

²⁰² תענית, כט' ע"א.

²⁰³ יעוין בדברי קודשו של רש"י הקדוש, (שמות, יז' - טז').

²⁰⁴ שמות, יז' - טז'.

²⁰⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²⁰⁶ מדרש תנחומא, (פרשת "בשלח", אות כה').

²⁰⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²⁰⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²⁰⁹ בראשית, ג' - יא'.

²¹⁰ חולין, קלט' ע"ב.

אשר על כך, ובכך, היתה מלחמתו של המן הרשע.

ז. הוא עניין, "ויצצק אל יהוה, ויורהו יהוה עץ, וישלך אל המים, וימתקו המים, שם שם לו חק ומשפט, ושם נסהו" ²¹² :

שכן, מילת "ויורהו", הינה נוטריקון: ראיית ה'-ו',

והיינו, שהראהו הבורא ית"ש, למשה רע"ה, שהרוצה לקיים בו בחינת "וימתקו המים",

צריך לקיים בעצמו, לימוד תורה בחבורה, ובבחינת ו'-ה' המסלקים את המוות מן העולם ²¹³ .

ח. הן הם דברי תורתנו הקדושה, בעניין הכרובים, וכמאמר הכתוב ²¹⁴ ,
"ויגרש את האדם, וישכן מקדם לגן עדן - את הכרבים, ואת להט החרב
המתהפכת, לשמר את דרך עץ החיים":

שכן, רק על ידי כך, מסתלק המוות מן העולם, ונעשה שמו יתברך שלם.

יתן ה' יתברך, ונוכה לעסוק בדברי תורתו הקדושה, בקדושה ובטהרה, ובחבורה,
ובמהרה, נזכה, ויקויים בנו מאמר הכתוב ²¹⁵ , "והיה יהוה למלך על כל הארץ,
ביום ההוא יהיה יהוה אחד ושמו אחד". אמן.

²¹¹ משלי, ג' - יח'.

²¹² שמות, טו' - כה'.

²¹³ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²¹⁴ בראשית, ג' - כד'.

²¹⁵ זכריה, יד' - ט'.

"וְצִתֵּיתִי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרליה ע"ה
- רבקה סימוני ע"ה (לבית איבגי) בת הרבנית שרה שתחי'
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוגי) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד